

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZALLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenként háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton dében.
Ara évenként 3 fl. 10 s. Hirdetés: ár: négyhétes sorát először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár, 6. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Elkészítés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
A közlőnek a cikkek sora után 3 kr. előleges befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Székelvándoraink érdekében.

II.

Hogy mily káros következményei vannak a bevándorlásnak mind anyagi, mind erkölcsi tekintetben, annak bebizonyítására nem szükséges ugyan commentár; azonban nem leendő érdektelen kissé megtekinteni bevándorlott székelveink moldovai sanyaru állapotját. Egész általánosságban mégis csak azért nem értek, minthogy Pekucs-, Galacz- és Braila felé vezetvén közelebből tett utam, tehát csak is az ezen tájak közt szerzett személyes tapasztalatokat érintem.

Két részt lehet bevándorlott székelveink közt megkülönböztetni: egyik rész városban, a másik mezőn kap szolgálatot.

A városban levő állapotja több esetben még megtehető, már csak azért is, mert legalább az életet illetőleg nincs oly sanyaru állapot, mint a szabadban dolgozóknak; s főképen azok, kik mint szellemek laknak, saját szokásuk szerint fűzhetnek s a szertint is élhetnek, ha az otthoni életmi szereket oly könnyen és olcsón megkapnának ott helyben is; mert ha ezüstöt vagy aranyat tudnak szerezni, azt el is kell ám költeni. Ezek tehát többnyire tényleg vannak ugyan, csak fájdalom! ők tényleg ki leginkább az elkorcsulás veszélyének, nagy kárára a székelvő s jellemű romlatlan faj többségének. S a demoralizatio veszélye főleg a sok bevándorlott székelvő szolgálat — még az előtt tiszta erkölcsi el bíró — leányokat fenyegeti s még ennek következtében a honn levőkre is kártékony befolyást gyakorol. Mert ám gyakran megtörténik, hogy egy ily Moldovából hazatérő cifrább rongyokba öltözött leány aféle nálnak ritkaság pár arany fitogtatása vagy esábszavai által mások is a szegény egyszerű, de nyugodt lakot meggyva s utopiákat alkotva, szerencse problémáit indulnak a némelytől annyira dicsért Moldovába, hol tán száz közül egy ha kap kellő, megelégedett állomást; olyant t. i. hogy erkölcsiését semmi homály meg ne szállja.

A mezőn dolgozóknak, kik többnyire mezőgazdasági munkákkal vagy országút csinálással foglalkoznak — állapotja sanyaru. Igaz, hogy havi díjuk 2—3 arany étellel, mely mellett azonban tantulusi kinok közt gondol a székelvő atyafi otthoni egyszerű, de izletes étkéire. Meg van ugyan itt is naponként háromszori étely ily változatban: reggelre az ott annyira szokásos malé, melyhez egy k's adag alig fogyasztható turó járul; délre vagy is ebédre malé valami sós hallal, mit csak az oláh munkások tudnak jóízűen enni; estére szintén malé turóval. Tehát mindennapi élelmük majd mindig csak ebből áll, s noha pálinkát is kapnak, de csoda-e, ha még néhányan kapott pénzükkkel a közelebbi többnyire zsidó kocsmába mennek: addig mások elgyengülve betegnek fekszenek, s így fizetést sem kapnak? Még mult september havában volt alkalmam látni több ökröszekeret Galacz felé tartani, megrakva székelvő betegekkel, kiknek egy része munka után dinyét venni menvén, attól betegeséget kaptak, minthogy a dinyére a moldovai rozsvíz ittak. E szerint tehát megtagarított pénzükből is sokféleképpen kifognak, mert ha a szegény beteg valami jó izletes ételt kíván enni, nem kap, hanem igen is kap drágán olyant, vagy olyant sem, milyent — mellesleg mondván — közlőnek is volt alkalmam izlelni, de sokszorosan megadta az árát néhány heti betegsége által.

S valóban csodálkozni lehet, mikép szokják meg székelveink — ha nem is mindegyik — a moldvai kellemetlen s annyira kényelmetlen életmódot, különösen pedig az ottani

oláhok silány és kevés tisztasággal összekötöfolyt étkét. Ily sok viszontagságnak levén kitéve, nem lehet csodálni még azt sem, hogy gyakran hallhatni székelveink ajkáról azon szomorú s gyászos tudósítást, miszerint ez a falusi ember, vagy ez a falusi leány — meghalt, mit ott helyben magam is hallottam. Megemlítendő még az is, hogy nem egytől hallottam azon panaszt, mely szerint minden okadatolás nélkül igért bértükből, nem fizetnek ki mindig, rendszeren le is vannak. A szegény dolgoznak pedig meg kell elégednie azzal, a mit kap, főleg, ha a moldovai nyelvet, mint az ottani oláhok mondják, nem bírja; mert nem levén kinek panaszolnia, majd munkát sem kap, mivel ha zugolódik, elkergetik. Hogy pedig a munkában szorgalmatlanságukért történik e bérlebzás, már csak azért sem hiszem, minthogy részint a munka képes, izmos székelvő jóval több s nagyobb munkát végez el, mint az ottani silány ételen tengődő oláh munkás, részint ha ezt nem tenné is, alkalmazásba vétetik olykor-olykor a munka-felügyelő önkénye által az ott is divatozó kancsuka.

A reformacta visszahatása az osztrák birodalom szervezésére.

(Folytatás.)

Midőn a mind fontosabbá váló európai fejlemények igénybe veszik lapunk hasábjait, nem foglalhatjuk el azokat a fenczimzett röpiratot végig kísérő tüzetes ismertetéssel.

Eddigi pár közleményünkben annak irányja látható volt. Van sok ez irányban, a mit mindenki méltányolhat, van sok a mi ellen kifogást tehet s főhíjjá a röpiratnak az, hogy egy hipotézisen, a reform acta átvételén nyugszik, és így és éppen e hiányos kiindulási pont miatt nem lehet azt valamely párt programjának tekinteni; elmélkedés az, mely mint ilyen figyelmet érdemel s a kérdés fejlődésére visszahatással lehet.

Jelen cikkünkben, mellőzve az előzmények további ismertetését, ezen röpirat corollariumát ismertetjük meg, melyből az író célját s fel-fogását teljesen átláthatni.

A röpiratban felfejtetett eszmék és nézetek alapján a birodalom a következő részekre lenne felosztandó:

A. A német bundhoz tartozó tartományok összesen 3,584 □ mföld területtel és 13,287,000 lakóval. Egy felső és alsó házba álló parlamenttel.

B. A magyar királyi koronához tartozó országok 4,957 □ mföld területtel, 14 millió lakóval s hasonló parlamenttel.

C. Galiczia s Bukovina 1,600 □ mföld, 5,400,000 lakóval s hasonló parlamenttel.

Dalmatiának vagy a báromege királysághoz kellene csatlakoznia, vagy a bundba belépnie.

E szerint — írja az író — három parlament létesülne, melyek közül két oly országrész képviseltetnék, mely terület- és népszámban egyenlő, a harmadik pedig ezen tényezőknek mintegy felével gyengébb lenne. S valóban csak közepes ügyesség kell arra, hogy ezen elemekkel kormányzathassanak, kivált ha az által a kedélyek kibékülnek, s a nemzetiségi célokra tekintet fordítatik.

És éppen ugy kevés élelítés szükségeltetik annak belátására, hogyan kellene e három országtömb fölött a kormányzat legszűkebb ágazatát létesíteni. Mert ezen három palament mindamellett összesen egy államot képez, tehát birodalmi hivatali testületek szükségessége a monarchia közvetlen vezetése alatt.

Ezek volnának:

Először a birodalom pénzügyministere. Ő szorgalmazná az államadóságok kamatai-

nak fizetését, indítványozná a szükségeltető közkelesőnket; az ily indítványt illető uton a három parlament elé juttatva, ő projectálna az állam közös érdekében kellető kiadásokat, melyek szintén a három parlament által tárgyalatnának.

Másodszor a birodalom hadügyministere. Ő tenné meg előterjesztéseit a hadsereg kiegészítésére s tartására, az erősítésekre, az állam biztonságára a technikai munkák költségeire stb.

Harmadszor a ház és udvar titkos államkorlátok.

Nagyedszer a birodalom kereskedelmi ministere, mely a három birodalomrészek egymás közt és a német szövetség közti kereskedelmi és közlekedési ügyeit intézné.

Ötödször az államtanács, mostani alakjában fájdalom egy lényegtelen és drága árnyék; szinte határos a bihetlenséggel, ha elgondoljuk, hogy annak elnöke a ministeriumnak csak szavazat nélküli tagja. Ez ugy lenne szervezendő, hogy tagjai a három parlament követeiből állnának. A négy birodalmi minister előterjesztvényeit mindig előbb ezen államtanáshoz tenné meg s csak ennek jóváhagyása után kerülne az azok a parlamentekhez.

Bizonyos ügyek azonban a monarchia személyes elhatározásának tartatnának fenn.

Hogy Velencének szorosabb összeköttetésbe kellene e Olaszországgal jönnie, vagy pedig elkülönített kormányzás alá jutnia? Ez további elhatározás alá tartoznék.

Ez a fenczimzett röpirat tartalma, melyet magunk sem láttunk elégé practicusnak arra, hogy annak valamely következményét remélhessük, a mennyiben az a még létező viszály tárgyán a dualismuson is tulmegy s az eddig létezett összeköttetést is még tovább lazítja, a mennyiben Galiczia Bukovinával egy külön egyenlő országtömbbő alakítja, Velencével pedig éppen nem tud elbánni.

Elmélkedésének azonban sok érdekes momentum van, a minélfogva az kétségtelenül hat a bellgyi nagy kérdések közt cserélkező eszmék fejlődésére.

Ezért s főként meg azért láttuk szükségesnek ezt ismertetni olvasóinkkal, hogy láthassuk belőle, mikép a röpiratok ismét megindultak, s hogy a kiegyezkedés lehetőségein megint gondolkoznak.

A román bir. képviselők magartartása a kölcsön kérdésében.

A „Gazeta Trans.” közsejteleme szerint Baricz urtól több levelet hozott a bécsi ügyekről, ezek közt már több magyar lap közlé a fenn czimzett tárgyról szóló levél, melyet mi is közzéadni érdemesnek látunk.

A levél írja ezt írja:

„A magyarországi szülőkönkök segélyezésére indítványozott 30 milliónak vitatása oly fontos és érdekesítő volt az itteni egész művelt közönségre nézve, hogy, ha nem csap köztbe, mint villám, III. Napoleon trónbeszéde, mely mindenki figyelmét a külügyekre irányza, a nevezett magyarországi kérdés mainap is közbeszéd tárgya volna. Tudjátok azonban, hogy éppen a 20 millió megszavazásának alkalmával történt itt Erdélyen kívül, a fővárosban, a Reichsrathban az első szakadás az oláh és szász követek közt, s noha ez alkalomkor a szakadás néma volt, az az föllálás s ülvamaradás által jelképezve, mégis fölörte kedvetlen benyomást hagyott maga után minden őszinte erdélyinek szívében, mivel alkalomul szolgált mélyebben betekinthetni a szívek titkos redőibe. Az oláhok ez alkalommal mindnyájan a 30 millió mellett szavaztak; a szászok pedig — ugy tetszik, kettőt kivéve — a 20 millió mellett. Valjon az oláhok, a magyarok érdekében különbségből, bizelgségből, vagy önmeggyőződésből, vagy talán nemzeti érdekből szavaztak, miután némely megyék-

b n oláhok is talátnak nagy számban, a kik már jelenleg is nagy mértékben szülőkönnek? Az leginkább a magán értekezésekből tűnnék ki. Elég, hogy ők arra szavaztak, hogy Magyarország ebben a nyomasztó szükségben, melylyel jelenleg küzd, kapjon vissza segélyképpen 30 milliót, azon száz meg száz milliókból, melyeket annyi év óta fizet az állam kincstárba. És a szászok miért akartak kevesebbet adni akkor, midőn maga a ministerium is minden igyekezetét oda irányza, hogy a magyarok részére 30 millió szavaztassék? En részemről meg nem foghatom, s nem is érzem magamat képesnek felelni a kérdésre. E s akadás fölött elmélkedve aggodva kell kérdezmem: ha a 26 erdélyi követ kétfélé szakadt, oly ügyben, mely nem érinti közvetlenül az ő hazájukat, mit tognak tenni a tiszta erdélyi ügyek tárgyalásakor, melyek nonsokára vitatás alá kerülnek? Arra lesz-e Erdély kárhoztatva, hogy képviselői két irányban működjenek, mint a gácsországi lengyelek és rutének? Nonsokára elő fog hozatni az erdélyi budget, mely épp most készült oly tulságos gazdálkodással, azaz szegényesen, azután a vasuti kérdés, melyet maguk a szászok is, azaz a szebeniek és brasíoiak hadkészen várnak, hogy összecsapjanak mint a heves, megsarkantyúzott kakasok. Mi ért foglalkán majd az oláhok, s hogy viselik magukat a szászok a hazai ügyek tárgyalásakor? Im, ezek mind oly ügyek, melyek miatt mindnyájan, kik szívökön hordják Erdély sorsát, mely fájdalmakat fognak érezni, ha a képviselők szakadását látandják, midőn a helyett, hogy a hon javáért küzdenének, még több bajt fognak okozni.

„Az államkölesőnek általános megszavazása, ne gondoljátok, hogy talán előre kiszámított s kicsinyált dolog lenne; az ösztönszerűleg történt az épp azon napokban érkezett párisi trónbeszéd nyomasztó befolyása alatt. A követek háza ez által azt akarta megmutatni, hogy majd válságos időben az osztrák birodalom még megvetheti lábát a népek loyálisában.”

Románia képviselő gyűlésének megnyitása Bukurestben nov. 3 25-kén 1863.

„Uraim! Az előbbi ülészek alatt ministereim és a képviselőház között előfordult félreértéseknek szomorú és mellőzhetlen következménye az, hogy Románia szervezése hátramaradt, késlekedést szenvedett. Lelkemből öhajtván ezen félreértéseket elhárítani, új ministeriumot neveztem ki s önököt előbb, mint szokás, híttam egybe. Ministeriumom minden előterjesztést megteendő önök irányában, s iparkodni fog az állam két pártja közt fenforgó viszálykodások, mind a két fél iránti méltányossággal eligazítani, a mint az 1858-i aug. (7) 19-ki conventio rendeli. Reméllem, képviselő urak! hogy önök is mindent elkövetendnek a kormány s választottak közötti jó egyetértés megalapítására. Elvárom önök hazafias és mély belátásu buzgalomtól, hogy egyetértéssel munkálkodva, rövid idő múlva megadhatjuk Romániának a conventioban megígért reformokat, melyekre a nemzet oly igen vágyik.

A külföldhőzi viszonylataink megnyugtatók. A magas porta és a nagybatalmak, melyek Románia jövőjét védpartólásuk alá fogták, olyan rokonszenven tanusítanak irányunkban, mely csak jótékony ösztönül szolgálhat nemzeti érdekeink újraszervezéséhez.

Képviselő urak! Pénzügyünk egyensulya több év óta alá van ásva. Ennek legnagyobb részt az az oka, hogy az előbbi kormánynak tetemes adósságait átvettém, s részben az is, hogy az utóbbi években többnemű alapítványok életbe léptek a nélkül, hogy egyszermind a szervezőkőkhöz megkívántató segéd-eszközökről s a fenntartási kiadásokról megfelelkezést volna. Az 1864 diki költségvetés előterjeszté s alkalmával közölni fogja önökkel ministeriumom a pénzügyi állapotát, ugy szintén az 1861-ki kiadásokról szóló számadásokat is. Ezennel felszólított tehát képviselő urak, hogy azokat vegyétek törvényes ellenörködéstek alá, s egyszermind tegyék meg a bevételek és kiadások között elkerülhetlenül megkívántató egyensuly helyreállításához szükséges intézkedéseket, hogy az államhitelnek szilárd alapra állítására tekintetből, kormányom szabályos költségtervvel

ellátva azon helyzetbe jusszon, melyből képes lehessen minden közhatalról kellőleg gondoskodni. A pénzügyi kérdés tisztába hozatalával még nem lesz az önközület bevégezve uraim! sőt majd csak akkor kezdődik meg hatáskörük.

Az ország új szervezete vár. És ez nagy munka. Ezen nehézségek méltányos elismerésénél fogva ministeriumom számos törvényjavaslatot fog önök elé terjeszteni, melyek, mint az előbbi ülészekben előterjesztetteknek folytatása, az új szervezés tökéletes végrehajtására vannak mint kitűzött célzár irányozva.

Legfontosabb azok közül a földbirtok-törvény. Ezt követik: a katonai rendszer szervezőtér és kifejtésétől szóló törvény, s hogy több közhatal össze nem egyeztethető a képviselőséggel; a román egyház egyesítésére vonatkozó törvény, a mely még maig elkülönült állapotban van a szervezett hierarchia miatt, s a világi papság sorsának jobbtáiról szóló törvény; a polgári szabadság biztosításáról szóló törvény; a községi és helyhatósági törvény, mely a főtanácsról és megyei tanácsokról szóló törvényekkel együtt már az előbbi ülészek alatt önök elé volt terjesztve, s végül fognak szakítani azon centralizáló rendszerrel, a mely jelenleg uralkodik a megyékben és községekben, azok saját érdekeinek nagy kárára; az ingyen és kötelezett közközléséről; a törvényhatósági bírák fokozatos elmozdításáról; a közhivatalalképességről; a polgári, büntető és kereskedelmi codexnek egész Romániában egyesítéséről szóló törvény; végre az ország vasutaira adandó engedélyekről, a kölcsön és hitelintézetekről szóló törvény, mely utóbbiak az egyédtől ut annak eszközésére, hogy kereskedelmünk, iparunk s földművelésünk gyors és erős lendületet nyerjen a jövő megszületésére.

Ezek a fő előterjesztvények, melyek önök munkásságát ezen ülészek alatt igénybe fogják venni. Mind nagyfontosságú, mind az ország életbe vágó érdekeivel van összeforrtva. Van egy néhány olyan is közöttük, melyeket külön és gyorsan szükség elintézni.

Legkiválóbb figyelmébe ajánlom önöknek a munkás osztály sorsáról szóló törvényjavaslatot. Önnök bizonyára nem feledkeztek meg arról, hogy a conventio 46-dik cikkelye ezt mondja: Haladék nélkül vételessé revisio alá ama törvény, mely a földbirtokosok és földművelők közötti viszonyokat rendező a föld népe sorsának enyhítésére.

Földnépünk még egyre várja a neki ünnepélyesen adott ígéretek megvalósulását. Az 1862-diki országgyűlés többsége által megszavazott törvényjavaslat nem lehetett szentesítenem, mivel az nem felelt meg óhajataimnak; azoknak saját elismerése szerint is, a kik ama törvényt támogatták, nem felel az meg sem a jobbágy parasztok, sem a földbirtokosok, s még kevésbé a nemzet érdekeinek.

Mint Románia uralkodójának kötelességem arról gondoskodni, hogy különbség nélkül minden román joga védve legyen; s ezen kötelességemet fogom is teljesíteni. Minél fogva felszólítom önöket képviselő urak, hogy az új törvényjavaslatra teljes figyelmet fordítsanak, hogy a paraszbtörök kérdése igazságos, üdvös és nemzeti szellemű megoldásban részesülhessen. Ezt elvárom önök hazafiasságától uraim! mert meg vagyok a felől győződve, hogy önök át vannak annak igazságától hatva, miszerint román nemzetiségünk megszilárdulását csak földművelő néptünk sorsának anyagi jobbrafordulásától remélhetjük. Ezen szavak meggyőzhetik önöket arról, hogy ugyanazon hévvel kell megvizsgálnunk a választási törvényjavaslatot is, s aként kell a főt szavazni.

Még egy fontos kérdést ajánlok, képviselő urak! önök kiváló figyelmébe. Moldvaország régi fővárosa sorsára vonatkozik az. Jassy igen sokat veszített el veszt folyvást azáltal, hogy az ország első s kitűnő tekintélyei Bukarestben központosulnak. S ne feledjék azt is, hogy ezen város volt első bölcseje az egyesülésnek.

Bizottmányt neveztem ki, melynek feladata felfedezni, hogy mi uton lehetne Jassy helyzetén segíteni. Ezen bizottmány munkája önök elé fog terjesztetni, s meg vagyok róla győződve, hogy önök részvételével fog a találkozni. Románia nagy és elég gazdag arra, hogy vissza térítse azon áldozatot, melyet ezen nemes város a nemzetiség ügyének hozott.

A mint látják uraim! önök működési köré ép oly nagy mint szép. Legyenek rajta, hogy ezen ülészeket munkásságukkal gyümölcsözővé tegyék; legyenek rajta, hogy az ország ezen ülészeknek köszönhetően szerveztetését.

A mi legszentebb érdekeink, sőt Románia jövője mulasztatlanul követeli ezt. Lássanak tehát önök komolyan a munkához, mert most inkább, mint bármikor, tekintendő megérkezettnek a cselekvés ideje. S mielőtt befejezném beszédemet, még néhány szívem mélyéből fakadó szó szükséges önökhez intéznem.

A készülöben levő külföldi eseményekkel szemben, hol minden nemzet, még a legáltalánosabb is felelő felelősséggel, s összességük erejüket, hogy a veszély órájában helyt állhassanak; gondoljátok meg, miszerint nemzetünk érdekében áll, a pártoskodások megszüntetése, azon pártoskodásoké, melyek néhány év óta minden erőket fölemészlik, s a melyek miatt benn szervezetlenül, s a külföld szemben gyenge lábon állunk. Vegyék fontolóra uraim! alkalmas-e azon gyűlölködés, melylyel kormányom eljárása kísértetik, a mi ifjú intézményeinknek s politikai létezésünknek biztosítására? Gyauha vételetet kormányom eljárása; s én azt kérdem: igazságos-e ezen gyűlölködés? Mi csak egy politikát ismertünk, s nem is való nekünk más, mint a melyre az európai ha'almak által utaltatnak, a mely szabad nemzeti jogainkat s autonómiánkat biztosítja; s ez azon politika, melyet ezen egyetlen szóval lehet kifejezni: semlegesség.

De ha Románia akarunk ellenére külső szonykba sodortatni, vagy pedig jogai érintetnének bármely részről: arról biztosítom önöket képviselő urak! hogy soha se leszek más részen, csak a hol nemzetünk törekvései s érdekei fognak kívánni. Én nem élek és nem tudok másképp élni, mint országgal és országgal. Ismerem küldetésemet s meg is fogok annak bármely körülmények közt felelni. Hogy azonban minél nyomatékosabban s helyeskorán teljesíthessem azt, e tekintetben önök hazafiságába ve'em egész bizalmamat. Románia nevében kívánom azt önöktől.

Feledjék tehát a múltidő viszálykodásait s gyűlölködéseit. Szervezzék az országot, erősítsék azt új intézményeinkkel a béke és mérséklet útján feviragztatása által, akor aztán ne aggódjatok politikai létünk s közszabadságunk megtörlésével felett.

Elődeim, a szabadság fontartásáért ontották vértüket. En tehát nem leszek az az ember, ki a szabadságot elragadnám nemzetemtől, mert hisz az által megszegném nemzetséget törvényét, megbecsleném azon első címet, mely megválasztásomkor az első helyen díszelgett. Elvárom képviselő urak! hogy ezen szavaim önkö szívében hatalmas viszályra találjanak. Hiszem, hogy apáink Istene, ki a románoknak minden nagy s szontagágukban segédkeztet nyújtja, minket sem fog most elhagyni, s hogy szenvedéseink, s a köztünk létező gyűlölködés elenyésznek s ősi testvérszeretetünket és ősi erőnkkel vissza fogjuk nyerni.

Ezen reményekben szölok így önökhöz: kormány és képviselő gyűlés! egyesüljünk egy gondolatban, ugyanazon célzár:

„Románia szervezésére s erősítésére!” Nekem ez a gondolatom, ez a célom, s kívánom, hogy Isten áldása kísérje önök munkálkodását.

Képviselő urak! az 1863-1864-diki ülészek ezennel megnyitattak.

Kelt Bukarestben, 1863. nov. 3/15-kén.

Sándor János.

Ellenjegyzették: Coloniceanu, Jakovachi S. tbk. Steege L., Popiu Ilarion, Rosetti Balaresco, Bolinteanu, Orbescu.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Dézs, nov. 24.

Midőn a községekre kirott államközlés összeg az önkényes aláírásokból ki nem telt, az a polgárokat kirottat, s ily módon befizetett több, mint 10,000 forintot szóló államközlés-kötvény van jelenleg a Dézs városi pénztárban, s most arról van szó, hogy ezen összeg valamely nevelési célra fordításuk, mire a felsőbb helyről szükséges engedélyt megkérni nyerni, mint más helységek is kieszakozták. A mult választott közönségi gyűlésben szóba hozott, hogy jól lenne a felépítendő

realiskola javára fordítani, mi annyival célirányosabbnak látszik, mivel egyes polgárok úgy is majd mindnyájan irtak alá a realiskola javára, de nem igen fizettek, s ily módon államközlésbéli illetőségök felajánlásával leterelhetnének az alírt összegre. Vannak sekan, kik más iskolai célzár kívánnak fordítani, minden felekezet saját iskolája javára; mi részünkről legigazságosabbnak tartanók, hogy az illetőségök vissza azoknak, kikről felgyűjtetett, mivel úgy is a legszegényebb osztály rovott meg, kik minden krra rá vannak szorítva. A kik nélkülözhetik, azok elajándékozhatják, kik nem, azokat kár erkölcsileg kényszergeteni.

A reformált helybeli leányiskolája közlebről Szeremlei Eszter k. a-ban egy kiképzett szép műveltségű tanitónét nyert, ki a jó hírű leány-tanitóné Karaes Terézén is képezte magát, e pályára csak óhajtott lenne, hogy a helyi ev. ref. egyház érdeme szerinti fizetésről is gondoskodna, mert 100 forint évi díjra fa és szállás mellett is bajos 10 leánytanitani; van az egyháznak, honnan lehessen; a realiskolai töke kamatjából is lehetne e célzár fordítani, míg a nevezett intézet létesülhetne a leány gyermekek nevelésére főfigyelmet kell fordítani.

A világlosság terjesztő más hasznos intézményről is kell említést tennem, ha bár az a phisicai és nem a szellemi világlosság: ol szőlő, Uteza ámpáink ezután photogennel fognak világitatni az eredeti szerződés mellett, mi ellen, nincs szavunk, csak azt szeretnők, hogy a lámpák száma szaporítsassék, mert 52 igen kevés ily széles kiterjedésű városban, nézetlünk szerint jobb lett volna, annak ajánlatát elfogadni, ki 25 tel ajánlkozott a lámpák számát szaporítani, ha amostani szerződés számára 10 évre biztosítatik, s e mellett hasonlóan photogennel világitana, megújítandó világitási eszközökkel.

A napokban egy okmányt láttunk, mely szerint Pataki Ferenc Dézs városa története írja, a magyar királyi természet tud.-társulat rendes tagjává lön megválasztva Az okmány még julius haváról van keltezve.

Az uteza sarkakon meg falraga z hirdeti, hogy Gerő színtársulata e hó 28 kán kezdi meg előadásait, s a teli idényt itt szándékozik töltetni. A Hubai jól rendezett társulata után egy közpészertűnek itt nem nagy jövőndöt ígérhetünk.

Egy helyben alapítandó kéregető pénztár terve nemcsak, hogy megszüntetett, de kedvező eredménnyel folynak az aláírások e célzár, s nem sokára reméljük ez intézet létrejöttét.

Adakozás az inséglátottak részére.

Az Erdélyben tartózkodó magyarországi szűkölködők számára, az erdélyi rom. kath. püspök Hainald Lajos ur ö nmaga 400, négy száz forintot utalványozott a károlyfehérvári inségügyi főbizottság

TÁRCZA. A TÖPEJ ÜRMÖSNÉL.

Ujabb vizsgálat

Hausmann Vilmostól.

Erdély, az egykor hatalmas római világbirodalom tartománya, bizonyára igen kevés ideig volt a büszke, vállalkozó római nép birtokában, s azt még ők maguk sem ismerik minden részeiben, mindazonáltal itteni tartózkodásunknak annyi nyoma van, hogy a történet és régész némely alapokat lel annak megítésére nézve, hogy mikor, mennyi ideig tartózkodtak itt.

Gyakran talált urnak, sirkövek, fegyverek, itt-ott teljes épségben maradt iratos kövek, némely telepeknél és erődöknek még most is észlelhető alapjai, s a számos ércpénzek nyomán sok helyt a leghatározottabb adatokat állapíthatni meg.

Azonban kevésbbé világosak, s bizonytalanabb jellegűeknek mutatkoznak a nyomok oly helyeken, a hol számosabb, kereskedelem- és iparüzőbb nép nem lakott, mint p. o. félreeső, magányos határszéli pontokon, a hol csak mindig indulócsig harezak tanyáztak, kevés nyomot hagyhatva magok után.

Kétségkívül ily pont volt az ugynevezett Tőpej is Ürmös mellett, melyet az irat szerzője néhány hóval ezelőtt egy helyi ismerettel bíró természetbarát társaságában meglátogott.

Az itten tett vizsgálódások eredményei nem felelt jelentékenyek ugyan, de tán némi kedveltő adalék szolgálhat a bonisméhez, vagy későbbi vizsgálódásoknak nyújthat kiindulási pontot.

Az erődösorús halom lábánál festőileg

fekvő Ürmös falu előtt meglehetősen jó karban levő, de meredek hegyi út vezet el a körülbelül 2500' magas Fekete Hegyre, mely a falutól nyugatra s egy órányi távolban emelkedik. Onnan az út észak-nyugatra hajlik a legpompásabb bikkfa-erdőn vezetve át. Itt az újabb mészűk és conglomerat-alakulvány elmarad, s szirtebb, fehérszürkés juramész mutatkozik. Miután az ember egy tiszta erdei patakon áthaladt, egy szabad helyen nyugotra az Olton túl fekvő Alsó-Rákos Tőpej látványa által lepetik meg.

Ez egy mészhegy, mely a folyam partján meredeken s 1500' magasságra emelkedik; alól erdő borítja ugyan; de tetőzettel egy kopasz, több mint 300' magas szikla-pyramidet hordoz, mely oly simának és oly tiszta alakúnak mutatkozik, hogy az ember önkénytelen feliratot keres rajta, melynek a homlokzatot kellene díszítenie.

Tovább előrehatolva, a mészűkvet trachyt váltja fel tulnyomólag, mely sajátos tűtű-vörhenyeges, vasoxyd színezetével megfoghatóvá teszi a falusiak tévedését, a kik rendszeren barna vaskőnek tartják.

A mész csakhamar ismét uralomra emelkedik, s az erdőből kilépve, az ember magát egy köves ugyan, de mély fekete televény-földdel (humus) borított merevly szélén találja, mely az Olt tükre felett mintegy 900' magasán meredez. A kevésbbé meredek nyugati oldalt szép magas fű borítja, s itt szépen tenyész számos, mészalajt kedvelő növény.

A tetőre felérve, az ember magát egy fensiklon találja, mely körülbelül 600 láb hosszú, s 50 láb széles.

Már nagyobb távolságról tisztán észlelhetleg egyenes vonalú magaslatokat lehet észrevenni, melyeket a fű és gyepek mintegy össze-simítani akarnak látszanak, de mindemellett semmi kétséget sem hagyunk fenn, hogy itt bizonyos célzár rendező emberkék munkálko-

dott, alakított, s ez nemcsak a természet szépséges játéka.

Közelebbi vizsgálat után azonnal meggyőződhetni, hogy ezen egyenes vonalban tanyuló, még most is 5-6' magas és mintegy 5' széles folytatlagos fokozatok okvetetlen erődítési árkok vagy zárfalak kellett, hogy legyenek valaha. Megmértén, úgy jött ki, hogy az előhomlokzat, a tisztán kivethető nyugati szöglet a déli szögig 46 lépésnyi. A déli szöglet a keletiig 25 lépés. Kelet és észak felől a hegy meredeken s megmászhatatlanul stüllyed alá a mélységbe, s többnyire kopasz szirtből áll. A rétegekbe itt-ott fa és esalit kapaszakodik, s igen emeli a festői látvány értékét. Ez oldalról, úgy látszik, nem volt árkokat. Az előhomlokzat közepén, egy éles megszakadás 10-12' széles észlelhető, mely kétség kívül a felvonóhid helyét jelöli, mely valószínűleg pallisade-ok által volt védve.

Néhány lábnyira a kaputól dél felé tölcsérszerű mélyedés vehető észre, begyepesülve, mintegy 6-7 láb átmérőjű. A néphit szerint ez lett volna a kút. De ezen hitet meg-ingatja azon körülmény, hogy a talaj kemény mészűrt, s még inkább a hegy forrástalan-sága, a mi bizton föltehető, tekintve, hogy a hely kopasz, bizonyára századok óta meztelenül álló szirt. Inkább egy 12-15 láb mély cisterna helyét jelöli tán e mélyedés.

Figyelmünket némely mélyedések, vonvák magukra melyeket lakházak nyomainak tekintünk. E nézetünkben megerősítének a számos de alakatlan tégladarabok.

Némi pihenés után, miközben a valóban elragadó kilátás gyönyörében usztunk, a hat munkásnak, a kiket kellő eszközökkel ellátva magunkkal hozának, rendelők, hogy fogjanak hozzá az ásáshoz.

A déli homlokzatnál egy rész csak hamar ki lön tárva. Kintt, hogy a falkeletés szabálytalan alakú szögletes mészűk-szirtdarabokból állott, de a melyek meglehetősen egyfor-

ma nagyságúak voltak. Vakolatnak sehol semmi nyoma. További ásás folytán, 4 láb mélyen fa-szénmaradványokra, őzesontokra, vadkan agyarakra, egy négy hüvelyk hosszú s pontosan négy-szögre kovácsolt nyilvessző-heggyre találtunk, nagyon oxydált állapotban.

A földhányás közül számos cserépedény darabjait szedtünk össze meglehetősen számban, de mind kiesing darabokban. Azonban a cserépfülek alakja oly diszitmények nyomait, s oly sajátoszerű feldolgozást észleltet, melyek semmi kétséget se hagynak fenn, e készitmények roppant régi korból való származásáról. Ez edények nagy része úgy látszik, kised volt, mind igen keményen megégetve, fénymáz nélkül és igen vastagszálú, néha három négy hüvelyk. Más cserépedények csinosabb készitményűek, s valami fehér máz nyomait észlelhetni rajtok. Ezeken égetetlen állapotban bekarczott ékítmények és hullámvonalok láthatók, melyeket úgy látszik sajátos és célzár szolgáló eszközkel csináltak. A vastag, máztalan edényeken szabad ujjakkal benyomdosott korona alakú diszitmények vannak, s az anyag többnyire durva homokos agyag. Nagyító-üveggel sok mezeipátrészeket s számos apró csillám-pontokat vehetnünk észre. Néhány edény igen finom fekete és zöldes agyag s rendszeren vékonyabbak, mint a durván égetettek.

Mint hogy a déli homlokzatnál semmi egyéb különöst nem találunk, több más helyen intézünk ásásokat, de mindenütt csak az ismeretes cserépeket és eszontokat találtuk. A hol épületeket gondoltunk léteztetni, keresgélés közben egész rakás szép világos-veres színű téglá darabokat találtunk, de a melyek többé semmi alakzat vagy szög nem vala felismerhető. Ezek is oly nemű agyagból állottak, mely itt közvetlen közelben nem található. (Vége következik.)

rendelkezése alá, mely adományért, a köztisztelést teljes mértékben bíró, nemes keblű főpapnak; továbbá:

ns. Marosszéki selyei és jobbágysági járásiabeli jótékony hazánkfiainak, az előbbiből bejött 24 frt 18 kr, és az utóbbiból 21 frt 50 adományért; végül:

Kolozs mezőváros szíves lakosainak, az ottan gyűjtött, s ide be is küldött 25 frt 72 kr segélyösszegért; a szülőküldők nevében őszinte köszönetet nyilvánítt, Kolozsvárt, nov. 29-én 1863.

Az inségyügyi központi korm.bizottság.

A Dobokamegye különböző járásainak nyolcszázad meghaladó marháinak felébeni kitelettelésére tétett ajánlat az inségyügyi központi kormánybizottsághoz.

A marosvásárhelyi inségyügyi főbizottmánnak. folyó hó 27-ről beérkezett jelentése szerint, a ns. Marosszékből nyert tetemes gabona-adomány Maros-Vásárhelyt lebő elhelyezéséhez, királyi ítélőtáblai főigáto mls Nagy József ur egy timentes, kellő térességt, s minden tekintetben alkalmasnak ismert rakartat felérv, az említett főbizottság rendelkezése alá ingyen átengedni sziveskedvén, a szülőküldők nevében azért érdemlett köszönetet mond. Kolozsvárt, nov. 29-kén 1863.

Az inségyügyi köz. korm. bizottság.

KÜLÖNFÉLÉK.

— (Necrolog) Ince István, József, Julianna és Anna magok s rokonok nevében fájdalmas szívvel jelentik, hogy szeretett édes anyjuk: Ocsai Borbára néhai idősb Ince Sámuel kolozsvári ev. ref. első pap és esperes özvegye, élte 94-dik, özvegye 42-dik évében, folyó év nov. 27-kén reggel 2 és 3 óra között öregségi elgyengül és következtében csendesen elalvott. — Meghült tetemei folyó hó 29-kén fogtak délután 3 órakor egy korporsója felett tartandó könyörgés után belsőmagyarutczai szállásáról a köznyugalom helyére csendesen kivetni. Kolozsvárt, nov. 27-kén 1863.

— Segesvárt, Maros-Vásárhelyt és Szász-Régenben november 26-dika óta távirdai állomások nyitak meg.

— A brassói lap meglehetősen jellemzőleg írja: A cs. kir. pénzügyminiszter ur, Plener által a tizkrajzokos váltópénz bevétele végett igényelt 10 milliót alkalmasint valami egyébre kellend fordítani, mert ezektől a papir-váltópénzektől nem menekedhetünk valahára. Két három hósval ezeltől a külföldről visszaözönlő ezüst hátsókra a fogyasztási adó egy neme s azokra, a kik 25 forintnyal többet hoztak be, mint valami csempészetért, büntetés róvatott, s most ismét csoportosan látjuk az ezüst hatosokat a határszélén át le vándorolni, mert az ezüst agioja ismét 22. Miért? Ez persze mindnyájunk előtt talány. A külföldi börzék a napoleon trónbeszédre megdöbbsentek ugyan egy kissé, de hazai alapjaik kevésbé súlydtek, míg nálunk a különbség néhány nap óta 11—12 százalékra meg. Mindez onnan származik, hogy pénzembereinknél nincs hazafiság, nincs bizalom Virágék-e vagy tönkre megy Austria, mindegy nekik, csak pénzsákaik legyenek biztosítva. — S maga a lap bevallja, hogy ez kemény szó, de igaz.

— A „Romanul” oláhországi lap írja, hogy egy idő óta Erdélyből a magyarok és szászok formalis bevándorlása Oláhországba feltűnő. A bevándorlott családok száma némelyek szerint több százra megy, míg mások több ezer (!) családot emlegetnek. Valjón állandóan telepedni akarnak-e ott, nem lehet tudni, de bizonyos — az említett lap szerint — hogy küllők némelyek 10 évre is kötöttek haszonbérleti szerződést.

— Kővárvidékről levelet veszünk, melyben a közhírből ismert ótani felsőbb kinyomozásról tüzetes értesítés küldetik hozzánk. Véletlen esetek s némely körülmények által már régebb idő óta felkeltő a figyelmet Kővárvidék tisztú és bírói eljárása, így küldé ki Magyarországi kormánya kinyomozó királyi biztosul b. Rabowski ó mltgát, ki a kinyomozást illó eréllyel hajtá végre. Annak eredménye az úgy végekképi ellátásakor világos ságra jön; ez igen fontos levélből most csak annyit említtünk fel, miképp ezen nevezetes esemény következtében ott ujjában azon hír kezdett terjedni, hogy Kővárvidékét végre is Krasnamegyébe fognak beosztani. Mi azonban nem hisszük, hogy a tisztviselők egyéni hibáit valamely büntelen terület megyei autonómiajának elvesztésével lakoltathatnék, és így ezen hír hibás felfogásnak tulajdonítjuk, mert Kővárvidék elég gazdag román és magyar birtokos osztályban, a mely hivatalos eljárásainak pontosságát kellő cautionnal biztosítja s megfelelően régi rendszertnek azon feltételnek, mely a becsület mellet kellő vagyonban is látta a garantált azon sokoldalú kényes ügyekre nézve, melyek egy-egy tisztviselő felelősségére szoktak kerülni.

— Az erdélyi országgyűlés által határozott emelt második törvényjavaslat, mely a három orsz. nyelvnek a nyilvános közlekedésben való használatáról szól, az országgyűlés által megegyeztetett szövegben megnyerte a legfelsőbb jóvá hagyást.

— Nagy-Szeben, nov. 22. A kilenczedik kir. előterjesztés (földtehermentesítés) országgyűlési választmányának tegnapi ülésében a választmány mindkét előadójának indítványát folytán az erre meghívott Fekete királyi főkörmányszéki tanácsos több felvilágosítást adott a székelőföldön létező némely viszonyok, s nevezetesen a siculica haereditas és a kepkéről. Ez ülésen az országgyűlés alelnöke, Kirehner Frigyes ur is jelen volt.

— Ö Felsége nov. 23-kán Schönbrunnba utazván, a mariabíli főútezőn a kocsi hátulsó tengelye hirtelen eltört. Ö Felsége egy közel álló bérkocsiba ült s folytatta útját.

— A gyapjú és kecskeszőr kivitele Magyarországból a krakkói téleltetbe is tiltottatott.

— A budai árva ház a'pijára eddig 30000 frt. gyűlt be, többnyire jótékony adakozásokból. A város, mint már írtuk, jövő évi költségében 10,000 forint vetett ki e célra. A házát a Krisztinaváros főútezőjén akarják építeni.

— Étvész lyes megtámadás. Oravica mellett, Rakásdia nevű faluban, mint a „Li—d-nak” írják, az adóbehajás alkalmával két paraszt egy zsandárt késekkel életveszélyesen megszurkált. Mindkét tettest elfogták, azonban a legközelebbi éjjel a börtön kályhában kereszttel menekülőik sikerült, s most biában keresik őket.

— Vidacs Jánost, ki hónapok óta fogva volt a Károly-kaszárnyában, mint a „P. N.” értesül, kezességre szabadon bocsátották.

— A szülőküldők javára Temesvárt Csekonics-Lipthayné asszonyság műkedvelői előadásokat szervez.

— Konstantin nagyherceg számlája az „Európa” vendégülében töltött harmadfél napért, hol a nagyherceg és kísérete az egész első emeletet és a másodikból is néhány szobát vett igénybe, körülbelül 2000 forint telt. Patikárus cigány-zeneársulata, mely a vásárnapi ebéd alatt a nagyherceg előtt játszott, 25 darab aranyt kapott. A nagyherceg ez alkalomkor hallott több magyar dalt annyira megkedvelt, hogy elkérte hangjegyeiket. A vendéglőnek a nagyherceg egy gyémánt gyűrűt ajándékozott.

— Ratkórol írják a „P. H.”-nek, hogy ott egy nő, kinek több gyermeke van, magát a 20 évi börtönről itelt bankjegyhamisító Nagy Lajos nevének állítja, és amaz itelt következtében házasságuk felbontásáért folyamodott. E körülmény igen sajátszerű, miután Nagy, mint tudva van, a törvényszék előtt magát nőtlennek vallotta.

— A Császár ö Felsége utazásáról az „Ost. D. Post.” írja: „Császár ö Felsége biztos kuforrás szerint január elején Rudolf koronaherceg kíséretében Magyarországra utazik. Az utazás főcélja, ottani alattvalói inségek személyesen megvizsgálai, panaszaikat kiha'lgatni s azokat a lehetőségig megszüntetni.”

— A horváth-slavon főispánok értekezlete, mely fölött a „Wanderer” szerint titokzatos homály borong, tanácskozásában sem látszik valami különös bizonyosságot elárulni, habár azok e hét folytán szorgalmasan folytatának. Az értekezletek Mazuranics kancellár elnökelete alatt közönségesen több óráig tartanak. Az előadó tisztelt Zigróvicz udvari tanácsos végzi. A behívott főispánok közül csak az északi főispán nem fogadta el a meghívást, állítólagos betegsége miatt. Hogy az értekezletek főtagját a horvát országgyűlés összehívásának eshetősége, illetőleg a birodalmi tanácsba küldés kérdése képezi, kétségen kívülnek látszik. A jövő hó elejére hiszik az illetők, hogy hazautazhatnak.

— Előleges kísérletek, melyek az Armstrongféle hatszáz fontossal Shoeburnessben tétettek, kielégítő eredményt timentek fel. Az ágyú 22 tonnánál (440 mázsá) súlyosabb és közönséges, de rendkívül nagy és erős talpon nyugszik. Hosszasága egészben véve 15 láb, a cső egyedül 12 láb, átmérője 13 1/2 hüvelyk. A szörnyetűg kupalak, öntött vasból üres golyót lövel ki, melynek súlya 510 font, vagy közönséges szerkezeti 600 fontnyi bombát.

— September havában, midőn Eugénia császárné Spanyolországba készült, don Olivarez nevű spanyol folyamodást nyújtott neki, melyben inséges helyzetében segélyért esedezék. A császárné gazdagon megajándékozta és megígérte, hogy jövőjéről is gondoskodni fog. Don Olivarez a császári herceget spanyol nyelvben oktatni kívánta. A császárné a jövendőre utalta, de Olivarez önkényleg a császári herceg tanítója címét vevé fel, s ez volt szerencséjének alapja. Szerelmes lett egy fiatal hölgybe, ez viszont szeretete, de atyja jövendő vejeéről részletes tudomást akarván szerezni, a császárné első titkárához fordult. A császárné ettől ér

tette meg Olivarez elbizakodottságát, de a szerelmes pár boldogságot nem akarván akadályozni, a mennyasszonyt F... Henriette kisasszonyt ma elé hivatá, ki is tetszését megnyilvánv, elhatározá, Spanyolországból visszatérte után a fiatal párt pártfogása alá venni. De alig hogy St. Jago di Compostellába érkezett, donna Olivarez jött a császárné elé, ki kérte, hogy férje számára, ki felségserzés gyanujával terhelve, őt és gyermekeit a legnagyobb nyomorban hagyván hátra, külföldre menekült, a spanyol királynénál szabad visszatérhetést eszközölni kegyeskedjék. Kiderült, hogy az áruló Olivarez és a szép F... Henriette véglegénye egy személy. A császárné Párisba táviratoztattott és azon választ nyerte, hogy Olivarez éppen azon órában tartá esküvőjét Henriette kisasszonnyal. Madridból távirat parancs érkezett Olivarez rögtön elfogatására. Ez a menyegzői lakomától a börtönbe vezetett. Másnap megtudván elfogatása okát, mindent tagadott és csak akkor vallotta be bűnét, midőn donna Olivarez gyermekeivel szemben állott. Don Olivarez elkerülhetlen sorsában megynyugodott. E közben F... Henriette kisasszony hirtelen kimult, mérgezés következtében. Donna Olivarez esett gyanuba, hogy Párisba érkezte alkalmával megmérgezte a kisasszonyt. De Olivarez is belekevertnek látszott. Néhány nap előtt Olivarez kéntejség és mérgezés miatt törvényszék elé állítottatott volna, de neve felemelése alkalmával egy rendőrgyőrök a terembe lépett és jelenté: Don Olivarez a börtönben kivégezte magát. Donna Olivarez nyomait a rendőség hiába földzi.

(Beküldetett.) „Wiener Lloyd” „Neueste Nachrichten.” Minden tévedés kikerülése végett a tisztelt közönséget arra figyelmeztetjük, hogy a „Neueste Nachrichten” october hó 12-ke óta irányában, magatartásában, alakjában s kiállításában változatlanul, ezen czim alatt: „Wiener Lloyd” jelenik meg. Politikai része mellett — ezen minden olvasó körben kedvelt hírlap — kiváló gondot fordít Magyarországs melléktartományainak oly nagy fontosságu nemzetgazdasági és tüzleti érdekeire. Földbirtokosok, kereskedők s műparosok dús és tanulmánytejes anyagot lelnék abban. Bővebben értesülhetni az előfizetés feltételeiről lapunk mai számának hirdetésményi rovatában.

Nemzeti színház. Szombat, nov. 28-án Nagyné, Huber Ida asszony búcsú vendégtárákán: „Rigoletto.” Opera 4 felv. irta Píave, zenéjét Verdi. Ünnepeit vendégművésznőnk Gildát elragadólag éneklé, s a nagy számmal összegyűlt közönség érdemlett tapsoktal s köszöronval fogadta, mely alkalommal igen csinos alkalmi vers szólatott. Fektér is jó herceg volt, leginkább tetszett a gildávali kettős dal a Bobovi házával, kit Institöris személyesített; előbb jól énekel, játéka is kielégített, de az utolsó felvonásban elrekedt.

Vasárnap, nov. 29. „Színházi képtelenségek. Bohózat, 4 előadásban elő- és utójátékkal. Irta Morlaender, ford. Berzényi K. Szabó Pepi ma is, mint mindig kedves jelenség volt, Gyulai elemében volt s jól alakított, jelesen, mint balettista ő, Albisi és Ujjalusi derűtséget okozott. Komáromi legjobb volt az olasz operában, csak kár, hogy ezt a jó kis darabot ilyen semmi bohózatba elegyítve elvesztegettek. Az előadás jó volt, hanem úgy vettük észre, hogy Bóór (Hajasi) ma szokása ellenére rettenetesen ügyelt a sugóra, s mégis szegény Cabrislást csak egyszer hívta ki, mit is az illető ugyan-e ak aprechendált. Közönség nagy számmal. r.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, nov. 26. Az „Ost. Ztg.”-nak egy távirat, szerint Odó Russelt Párisba küldötték, hogy a John Russel visszalépéséről általánoson elterjedt hírt illetőleg felvilágosítást adjon. A hír, habár megalapozott, mégis igaz volt. A külügyminiszter ugyanis határozottan IX. Keresztély dán királyi pártján volt s azt indítványozta, hogy Anglia azonnal avatkozzék be a londoni jegyzőkönyv határozmányainak fentartására. A minisztereln. kevésbé heves, részint saját bajlamból, részint pedig a királyné iránti tekintetből, a kinek Németország iránti rokonszenve, dacára annak, hogy dán hercegező nyelve van, ernyedetlenül áll. Erre Russel visszalépéssel fenyegetőzött; de Palmerston lecsendesítette barátját, figyelmeztetvén őt a francia udvarnál folyó nagy fontosságu eseményekre. A congressussal való fenyegetés arra a megállapodásra vezetett az angol kormány tagjait, hogy a Dánia melletti beavatkozás csak diplomatiail lehet és kelet hogy legyen annyival inkább, mer a londoni jegyzőkönyv nem tartalmaz semmi biztosítéki ígérte.

A „Morning Post” azt hiszi, hogy a Holsteinba való beittés, ha nem is terjedne ki Schleswig, háborút fogna előidézni Dániával. S ez esetben a nyugati hatalmak védeni fog-

nak Dániát. A „Times” is úgy vélekedik, hogy Angol- és Frsncziaország, a német hatalmakkal szemben, Dánia jogainak elismerése mellett kell állaniok. A két nyugati hatalom, nem kell hogy megengedje Poroszország beittését Holstein és Lauenburg hercezségekre. A congressura vonatkozólag jelenti a „Times”, hogy e hó 25-én ment el Párisba az angol kormányának feltétlenül, azonban indokolvá és udvariason visszautasító válasza. Használó értelmű tudósítást közöl a „Daily News” is. Az előbb említett lap ehez még azt a reményét is nyilváníttja, hogy a nagyobb hatalmak kétségen kívül Anglia példáját fogják követni.

A schleswig-holsteini kérdésben a „Daily News” nem oly elfogult dämpárti, mint a többi angol lap. A németek és dánok közt folyó viszálykodásban, nyomdomb, egészen felelők a hercezségek jogait és érdekeit, pedig európai szempontokból éppen e tekintetnek kellene vezérelnie az idegen nemzetek politikáját. Ne mondassák azt az angol nemzetről, hogy az egymással versenyző német és skandináv nemzetek érdemeit mérlegeli, vagy hogy igazolomha ho za az a körülmény, hogy valjón a holsteini és slesvigi elemi iskolákban német vagy dán nyelven foly-e a tanítás.

Franciaország. Páris, nov. 26. A „France” azt írja, hogy a congressus elvié már minden szárazföldi hatalom elfogatda, Austria kivételével, a mely, a „France” szerint, a lankacelláriájának késedelmeskedő rendszere nélkül fogva nem tudta véghatározatát. A „Gen. Corr.” londoni levelezője szerint a tülériákban nagyon ingerültek Anglia magatartása miatt a congressus kérdésében. Széltiben beszélnek, hogy egy miniszter a következő szavakban fejezte ki boszankodását: „Semmit Anglia ellen, semmit Angliával, mindent Anglia nélkül.” Ha e nyilatkozatok irányadó alapja van, jegyzi meg a „Gen. Corr.” ugy minden esetre vége felé jár a nyugati hatalmak szívélyes egyetértése.

A „Patrie” szerint a francia kormány összes külföldi tügynökeihez jegyzékeket intézett, a melyekben reményét nyilváníttja, hogy a hatalmak csatlakozni fognak a császári congressus-javaslatához. A jegyzékben, a nélkül hogy tulajdonképen programot tartalmazna, megvan mondva, hogy mely tárgyakkal kell a congressusnak leginkább foglalkoznia. Ilyenek: a lengyel, a német-dán, az olasz (Róma és Velen-cze) és az oláh (a fejedelemségek belső szervezete) kérdések.

A „Wanderer”-nek írják, hogy a lengyel nemzeti kormány három tagja a napokban kihallgatáson volt Compiegneben a császárnál. A kihallgatás három óráig tartott egyetlen egy miniszter vagy hadsegéd jelenléte nélkül. A császár, a mint a tudósít írja, nagyon meg volt indulva, s végül alig titkolhatta el örömet a vele közlött tudósítások felett. Mutatta vendégeinek Drouin de Lhuys miniszter kinyomozott jegyzékét az az nap érkezett sürgönyökről, a melyek közt volt a párisi orosz követ Bndberg bárónak egy legújabb közlése arról, hogy a lengyel nemzeti kormány kebelében viszálykodás tört ki s ennek következtében néhány tagja kilépett. A császár legjobb kedélyben bocsátotta el vendégeit s beszélgetését azzal végezte, hogy biztosan számít a lengyelek kívánságainak nem soká bekövetkező valósalására, és hogy örvend azon, hogy a felkelés alkalmával szolgált a lengyeleknek ka'onákat képezni, a kik a leendő hadseregnek nagy hasznára lehetnek.

A „Gen. Corr.” úgy értesül, hogy a midőn a pápai nuntius Monsignor Chigi közölte Drouin de Lhuys ural kormányának a congressus javaslatba beleegyező válaszát, a kellemesen meglepett miniszter e szavakat mondotta: Tudassa ön ö szentségével, hogy a császári kormány a bizodalom e kifejezésének becsét egész nagyságában fel tudja fogni s vegye ön adott szavamat hogy a curiának soha sem leendő oka, e lépését megbánni.

Nagy fontosságot tulajdonítanak Párisban annak a Kopenhágából érkezett tudósításnak, hogy IX. Keresztély király a dán hadserget egy figyelő táborba vonja össze Kopenhága mellé. Ebből azt következtetik, hogy a király a fővárosi szélső párt ellen is erőlesen akar fellépni.

A „Nation” tudni akarja, hogy a diplomatia már hozzá fogott a Dánia és Németország közötti viszály kiegyenlítősi munkájához. Különösen a pétervári kabinet meg akarja kísérteni, hogy barátságos közbenjárás útján elejét vegye az ellenségeskedésnek, a mely ha egyszer kitör, alkalmasint nem marad helyhez kötve.

A „Patrie” bizonyos kutföböl közli, hogy a mexikói kormány kötelezte magát, hogy minden francia katonáért, a ki Mexikóban marad, 1400 frank évi kártalanítást fizet.

A „Constitutionnel” egy nov. 27-i cikkében a schleswig-holsteini kérdést fejtegeti s bámulatát nyilváníttja az angol lapok felett, a melyek arra hívják fel a hatalmakat, hogy Dánia javára háborút kezdenek. Kétségen kívül Franciaország teljes rokonszenvennel visel-

tetik Dánia iránt; amde Németországnak is joga van Franciaország rokonszenvéhez. A népek akaratának s a nemzetiségek jogainak tisztelése szintén nyomatékkal kell hogy birjon elhatározásaink mérlegében. Az általános egyetértés hiányát sajnálni lehet. Hét batalom egyetértése nem elegendő, hogy a dán viszály megoldását biztosítsa. Okszerű eljárás lett volna, egész Európához fordulni.

Olaszország. Turin, nov. 25. A „Gen. Corr.”-nek írják: A mi Pepoli marquisnak Párisba küldetését illeti, az tulajdonképpen igen kevéssé tárgyalja a congressust; mert a congressus a párisi és turini kabinetekre nézve egy ellátott kérdés, akár jó létre, akár nem. A marquis egy hü, általános jelentést vitt a császárnak az olasz hadsereg állásáról, a kifelé használható csapatok számáról, a mozgó nemzetiség szervezéséről és erejéről s a nápolyi tartományok politikai helyzetéről.

A „Perseveranza” szerint a piemonti egyetemes hajóhad parancsot kapott, hogy a spezzai öbölben összpontosuljon s teljesen fel legyen szerelve, hogy minden eshetőségre készen álljon.

Németország. Frankfurt, nov. 26. A holstein-tügyi választmány valószínűleg azt fogja indítványozni, hogy a kérdés megoldása, a holstein-lauenburgi szavazat mind a két trónkövetelőtől meg legyen tagadva. A „Frankf. Journ.” szerint a szombaton tartandó legközelebbi ülésben csak arról fogott szó lenni, hogy az eddigi dán követ Direckin-Holmfeldt bárótól a holstein-lauenburgi szavazatot elvegyék. Az, hogy Mohl titkos tanácsost elismerjék-e Frigyes schleswig-holsteini herceg követjének, későbbi tanácskozás tárgyaül marad fenn s alkalmassit az elismerés kérdésével egyszerre fog előlőlni.

Azonban a szövetségi választmány hír szerint azt határozta volna, hogy a szövetségi végrehajtás rögtön alkalmazását indítványozza.

Berlin, nov. 26. A képviselőház mai

ülésében a conservatív töredék következő indítvánnyal lépett fel: A ház készen nyilatkozik, a Holstein, Lauenburg és Schleswig hercegségek trónörökösödési kérdésének jelen állásánál fogva a kormány a német szövetség minden jogai erőlyes megvédésére szükséges eszközöket rendelkezése alá bocsátani. Az indítványozók: Heydt, Wagener és Blankenburg.

A német nemzeti egyet küldöttsége a következő beszédet intézte Frigyes schleswig-holsteini herceghez:

„Legfensőbb herceg!”

A német nemzeti egyet választmánya, a melyet a pillanat fontossága jelenleg Berlinbe gyűjtött össze, küld bennünket ide, hogy fenségedet, mint Schleswig-Holsteinnak egyedül jogosult herceget üdvözljük. Egyszermind arra is megvagyunk bizva, hogy fenségedet, a hercegségek birtokbavételének útjában álló akadályok legyőzésére irányandó jogos törekvéseiben, a nemzeti egyetnek nemcsak élénk rokonszenve, hanem legerőteljesebb támogatása felől is biztosítsuk. A nemzeti egyet, keletkezése óta, feladatai legfontosabbikának ismerte, nem egy párt, hanem az egyetemes Németion feladatának, a hercegségek jogainak teljes megőrzését és érvényesítését. Azt hisszük tehát, egyszerűsödött a biztosítás is ki lehet mondandunk, hogy a jelen követelményterhes helyzetben, a midőn egy német uralkodóhoz kétségtelen jogairól, a német föld területi épségéről, az összes német nemzet legmagasb és legszentebb érdekeiről van szó, a német nép, bármely különbözők is legyenek egyébiránt pártirányzatai, egy szívvel lélekkel és rendíthetetlenül egytűve fog tartani minden veszélyben bármely ellenség ellen, a teljes győzelemig!”

A nemzeti egyet választmánya a német néphez is intézett egy kiáltványt, a melyben figyelmezteti az uralkodókat súlyos felelősségükre; kéri a német népet, hogy maga

cselekedjék, a haza barátait, hogy pénzt gyűjtsenek, embereket, fegyvert s minden kelléket készen tartanak; igéri a hajóhadipénzek célzásait alkalmazását; a népnck tartós önmegadózatását és szilárd szervezését kívánja. Az egyet e célra segélyügyi bizottságot nevezett ki.

A felhívásnak már gyakorlati eredményei is mutatkoznak. Több nagy városban védelmi és pénzügyi bizottságok alakultak, még nökből is. Egyes személyek 1000-1500 frtot adtak a bizottságok rendelkezése alá a val az ajánlattal, hogy egy Frigyes herceg részére köteendő kölcsönben részt fognának venni. Két kis helységben több mint száz önkényes íratte be magát.

A „Köln. Ztg.” nem igen bizik Bismark urnak a hercegségeket illető követendő politikájában. 1848 és 49-ben, ugymond, pártütőknek nyilvánította a schleswig-holsteiniakat, jöllehet akkor is csak a mellett keltek fel, a mi most ismét szóba jött. Akkor nyíltan ki volt mondva Schleswig bekebelezése, míg a IX. Keresztély által elfogadott dán alaptörvényben, legalább a színe kertilve van a bekebelezésnek.

Münchenben, Dresdában, Darmstadtban, Bremában stb. mindenütt élénk részvét nyilvánul a hercegségek kérdése iránt s a szövetségi egyet erőlyes magatartásra bírják fel.

Orosz és Lengyelország. Varsóból a forradalmi városkapitányok egy napi parancsáról írják, a melyben, a külföldi hír-lapokban terjesztett hírekkel ellenkezőleg az áll, hogy a nemzeti kormány nem is gondol arra, hogy a harcokkal felhagyjon; s nagyobb fegyveres erő felett rendelkezik, mint a felkelés kezdetekor.

A tartományokban minden nap van összejöttetés, habár csak guerilla-harcokban. A vezetők tavaszig nem akarnak más rendszert követni s ilyen módon nagy bihetőséggel fen fogják magukat a tél folytán is tarthatni.

Ujabbak. Berlin, nov. 27. A képviselőház mai ülésében Waldeck és 36 pártíve a következő módosítványt javasolták Virchow indítványához: A képviselőház arra a nyilatkozatra szorítkozik, hogy Német és Poroszország érdeke hozza magával, hogy IX. Keresztélyt Poroszország ne ismerje el Schleswig-Holstein hercegének.

— Stuttgart, nov. 27. A képviselőkamara mai ülésében a külügyminister ezt mondotta: Az akkori württembergi kormány, fájdalom, 1852-ben nov. 23-án csatlakozott a londoni jegyzőkönyvhez; azonban Dánia tiz év óta annyira megszöge a szerződést, hogy a mostani kormány többé nem tartja magát kötelezettnak. Az örökösödési jogot vegye szigorú bírálat alá a szövetség. Ha az augusztinburgi herceget elismeri, ez akkor követelheti Schleswignek fegyveres erőlyé való meghódítását. Ily értelemben fog a minister a királynak jelentést tenni. Württemberg szövetségi gyűlési követé utasítva van, hogy Holstein és Lauenburg hercegségek rögtön meg-szállását támogassa.

— Páris, nov. 28. A „Constitutionnel” szemére veti Angliának, hogy mindenütt vonatkozott Franciaország nemess szívti kezdeményeihez csatlakozni. Ha Európa lángba borul, a mi igen valószínű, a felelősség azokra fog hárulni, a kik a béke és engesztelés munkáját visszaszították.

Bécsi börze November 29-én: Nemzeti kölcsön 81.15. 5%, Metalliques 74.40. Bank-részvény 78.7. Hitel-részvény 178.10. Váltó Londonra 120.50. Ezüst 120.75. Arany 5.78. 1860 diki Állam kölcsön 91.80.

November 27-én: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 75.—. Erdélyi 72.—.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DANIEL.

HIVATALOS.

1262—1863.

(263)

(2—3)

Hirdetmény.

Az ezen országos fegyintézet örszemélyzetének a jelen 1863. közigazgatási évre járó ruházatajához szükségesített kelmék és anyagok egyimint:

260 rőf $1\frac{3}{4}$ rőt széles kabátnak való sötét zöld posztó
13 „ $1\frac{1}{2}$ „ „ szegélynek való búzavirágszínű posztó
286 „ $1\frac{3}{4}$ „ „ nadrág és mellénynek való szerezesen szürke posztó
130 „ $\frac{3}{4}$ „ „ uszály bérletének való Caluot.
416 „ 1 „ „ kabát, nadrág és mellény bérletének való vászon.
676 „ 1 „ „ lábravalónak való vászon
208 tuczet kabátra való nagy sárga rézgomb
34 $\frac{8}{12}$ tuczet „ „ apró „ „
104 tuczet nadágra „ „ fekete csontgomb
52 „ mellényre való rézfűlű fekete szarugomb
104 darab sapka, e közt 1 darab ezüst sinor és rozsaával, a többi selyem
rózsa, viaszosvászon boríték, és fénymázos szemernyővel.

96 darab kabátra való csillag, ebből 6 darab ezüttel szőtt, a többi selyem.
3 darab nyak poszománt, ebből 1 darab ezüttel szőtt, a többi selyem.
21 darab kardhajt, ebből 1 darab ezüttel szőtt, a többi selyem, szállítása végett a felsőes kir. főkörmányszékek folyó hó 4-ről 32,516 sz. a. kelt rendlete következtében az intézet hivatalos iródájában folyó évi december 17-én reggeli 10 órakor írásos ácsökkenés fog tartatni, melyhez a vállalkozni kívánók azon megjegyzéssel: bivatnak meg, hogy szabályszerű bélyeggel ellátott, és az egész szállítmányért kívánt ö. z. vegnek 5%-jával mint bánatpénzzel megterhelt írásos ajánlataikat, mely bánatpénz megfelelő beföldi állam papirokban is lehet, s mely ajánlatokban a kért összegek betűkkel és számbetűkkel tisztán és olvashatón irandó ki, a fenn kitűzött határidőig az alólirt igazgatóságához annál bizonyosabban benyújtás, mivel azonban a határidőn túl semmi bár mily jutányos ajánlat sem fog többé elfogadtatni.

Az ezen vállalkozásra vonatkozó szorosabb feltételek, valamint a szállítandó kelmék és anyagok minta darabjai is, az intézet hivatalos iródájában addig is megtekinthetők, és az ajánlatokban ki kell fejezve lenni azon kötelezettségnek, hogy vállalkozni kívánó magát azoknak feltétlenül alája veti.
Az orsz. kir. fegyintézet Igazgatóságától.
Szamosújvárt, november 23-án, 1863.

1276—1863.

(264)

(2—3)

Hirdetmény.

Az ezen fegyintézet számára a jelen 1863. közigazgatási évben szükségesített világitó anyagok u. m.

24 mázsa lámpa olaj és
108 font fagygyertya szállítása végett folyó évi december 10-én reggeli 10 órakor az intézet hivatalos iródájában írásos ácsökkenés fog tartatni, melyhez a vállalkozni kívánók oly megjegyzéssel bivatnak meg, hogy szabályszerű bélyeggel ellátott és az egész szállítmányért kívánt ö. z. vegnek 5%-jával mint bánatpénzzel megterhelt írásos ajánlataikat, melyekben a kért összegek betűkkel és számbetűkkel tisztán és olvashatón irandó ki — a fennebbi határidőig az intézet igazgatóságához annál bizonyosabban benyújtás, mivel azonban a határidőn túl semmi bár mily jutányos ajánlat sem fog többé elfogadtatni.
Az ezen vállalkozásra vonatkozó szorosabb feltételek az intézet iródájában addig is megtekinthetők.
Az orsz. fegyintézet Igazgatósága.
Szamosújvárt, november 25-én, 1863.

NEM HIVATALOS.

Figyelmeztetés.

(266)

(1—2)

Tordamegye alsókerületében Magyar Szilváson a Daczo hagyaték udvarában elfogadtatik 50—60 darab ló vagy szarvasmarha okolban búza és zab szalmán, s tőreken telettérésre, az okol itató helylyel és köffallal kerített fedél alatt levő színnel el van látva. A telettérési ár és feltételekről értekezni lehet a tordai postára utasítandó bérmentes levél által alólirt tömeggondnokkal.
M. Szilvá, nov. 26-án, 1863.

Szentpály József m. k.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

(267)

(1—3)

Azon körülménytől ösztönözötve, hogy Kolozsvárti optikai-szerek raktára nem létez, s különösen szemüvegekben nagy hiányt szenvednek az arra szorultak, kereskedémet nagy választékú

szem-üveg

és mindenféle látcsók raktárával láttam el;

melyet oly megjegyzéssel kívánok a t. közönség figyelmébe ajánlani, hogy vidéki megrendelésre is, ha a megrendelők a szükségesített üveg számját tudatják, azonnal szolgálók, helybeliek pedig szemökhöz alkalmas üvegeket, mindenféle minőségben, jutányos áron kaphatnak.

CSAPO SÁNDOR.

AMOR és HYMEN

(268)

(1—1)

a szerelem és házasság lefátyolozott titkai. N. l. k. t. b. t. e. t. a. c. s. a. d. o. z. e. s. z. e. r. e. l. m. e. s. k. j. e. g. y. e. s. k. és új házaspárok számára. Pest, 1863. 95 lap: 12 réti kép s borítékba tűzve.

Ára 50 krajczár.

Kapható: STEIN JÁNOSnál Kolozsvárt.

V. lódi ugynevezett

(270)

(1—6) $\frac{1}{12}$

Vegy-illatos vagy Fejedelmi mosdó-víz

Renaud Ernőtől Párisban

Ezen elbirhezt esmeretes mosdószér, a bőrnek sejtáságos ifjni elevevését kölcöndöz, a nyakat, kart és kezeket hófehérre, puhavá és bajlekonyyá teszi, s minden más ily nemű szereknél lúsióbb, ujítóbb, szépitőbb és ifjútóbb batással bir; általa mindennemű bőrküti, szepő, napbarnítási és himlő bőrfoltok, ábrázatrágya, rozszió, hévségtől vagy beveségtől származó fokadékok, naptól elégs s egys-óval mindennemű ábrázat külhibák elávólitatók, s a bőrnek a legfinomabb tapintatu simaságát, a legkésőbb vénségig fenntartatni.

Kik a fennevezett börtisztítlanágokkal bírnak, ezen mosdó vizet gyakran kel használniok, s aránylag annál bosszaszabban, mentől inkább akarnak a fennebbi bajaktól menekülni; mivel ezen szer, a bőrn semminemű tisztatlanságot nem szenved.

Ezen hasznosága s kitűnő jó-ága által oly közkedvelté lett vegy-illat-szer egyedüli raktára a maga jótállás melletti valódságában.

Kolozsvárt, Wolf János gyógyosztárában

Ára 84 krajczár oszt. ért.

(237)

Előfizetési felhívás.

(6—8)

Minden hónap 1-ső és 16-ik napján új előfizetés nyitattik a

„WIENER LLOYD”

ezimű nagy politikai és üzleti lapra.

Megjelenik naponként kétszer mint reggeli s esti lap „Verlosungs Anzeiger” ezim alatti ingyen melléklettel.

Előfizetési díjak:

Naponta egyszeri szétküldéssel 3 óra 5 frt.

Naponta kétszeri szétküldéssel 3 óra 6 frt.

Bérmentes s pecsételt levelek a „Wiener Lloyd” kiadó hivatalához intézendők

Bécsbe (Wollzeile № 16.)

$\frac{1}{12}$